

جزء بیست و نهم

# قرآن کریم

با ترجمہ و توضیحات

لغوی - ادبی

دکتر محمد رضا ستیفد

قرآن. فارسی - عربی. جزء ۲۹.

جزء بیست و نهم قرآن کریم با ترجمه و توضیحات لغوی - ادبی / مؤلف  
حمیدرضا مستفید؛ خطاط عبدالکاظم صادقانجفی. -- تهران : حنیف ، ۱۳۸۵ .  
د، ۹۴ ص. : جدول.

ISBN 964-92296-5-5 : ۹۵۰۰ ریال

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۹۳-۹۴.

۱. قرآن. فارسی - عربی -- جزء ۲۹. ۲. قرآن -- برگزیده‌ها -- ترجمه‌ها.

الف. مستفید، حمیدرضا، ۱۳۴۰ - ، مترجم. ب. صادقانجفی، کاظم ، ۱۳۳۱ - ،  
خطاط. ج. عنوان.

۲۹۷/۱۱۲

BN ۶۴/۹/آ۳م۵

۱۳۸۵

۸۵-۲۴۸۰م

کتابخانه ملی ایران

عنوان : جزء ۲۹ قرآن کریم با ترجمه و توضیحات لغوی - ادبی

مؤلف : دکتر حمیدرضا مستفید

خطاط : عبدالکاظم صادقانجفی

آماده‌سازی : مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران

ویراستار : محمد مهدی عقابی

ناشر : انتشارات حنیف

نوبت و تاریخ چاپ : اول - ۱۳۸۵

چاپ : قم - چاپخانه بزرگ قرآن کریم (اسوه)

شمارگان : ۳۰۰۰ جلد

قطع : وزیری

شابک : ۹۶۴-۹۲۲۹۶-۵-۵

کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

## فهرست

| موضوع          | صفحه |
|----------------|------|
| مقدمه          | الف  |
| پیش گفتار      | ب    |
| سوره ملک       | ۱    |
| سوره قلم       | ۵    |
| سوره حاقة      | ۹    |
| سوره معارج     | ۱۳   |
| سوره نوح       | ۱۷   |
| سوره جن        | ۲۱   |
| سوره مزمل      | ۲۵   |
| سوره مدثر      | ۲۷   |
| سوره قیامة     | ۳۱   |
| سوره انسان     | ۳۳   |
| سوره مرسلات    | ۳۷   |
| توضیحات تکمیلی | ۴۱   |
| کتابنامه       | ۹۳   |

خداوند، قرآن را که تجلی انوار تابناک اوست، وسیله‌ای برای خارج کردن انسان‌ها از تاریکی‌ها به سوی نور قرار داده است. برطرف شدن حجاب‌های نفسانی و عبور از «ظلمات بعضها فوق بعض» میسر نیست جز با پناه آوردن به حصن محکم قرآن که آیات آن، چراغ‌های هدایت، و اجزاء و احزابش، ابواب سعادت است.

خداوند را سپاسگزاریم که ما را یاری کرد تا گامی دیگر در مسیر نورانی قرآن کریم برداریم و این بار شرح و توضیح آیات و لغات یکی دیگر از اجزاء قرآن کریم را تقدیم علاقه‌مندان به ساحت مقدس قرآن کنیم.

مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران پس از ارایه جزء سی‌ام قرآن کریم با ترجمه و توضیحات لغوی - ادبی، که مورد توجه و استقبال عموم مردم به ویژه دانشجویان، طلاب و محققین ارجمند واقع شد، در صدد است که این کار را در خصوص بقیه اجزاء قرآن نیز انجام دهد.

کتاب حاضر که حاصل تحقیقات و نتیجه زحمات محقق ارجمند جناب آقای دکتر حمیدرضا مستفید است، شامل جزء ۲۹ قرآن کریم با ترجمه و توضیحات لغوی - ادبی است. از ویژگی‌های مهم این اثر، استفاده از منابع مهم و معتبر لغوی و تفسیری و ارجاع به این منابع در متن توضیحات است و با توجه به تخصصی بودن متن، در عین حال سعی شده که متنی روان و ساده ارایه گردد.

امید است این اثر موجبات استفاده و بهره‌مندی علاقه‌مندان به قرآن کریم را فراهم آورده، توفیق روز افزون الهی در کسب تعالیم نورانی آن را برای مشتاقان کلام وحی به ارمغان آورد.

و الله وليُّ التَّوْفِيقِ

مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران

## وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا

و پیامبر گفت: ای پروردگار من، قوم من این قرآن را متروک گذارده، رها کردند.

این آیه شریفه از شکایت پیامبر اکرم (ص) از امت خود، به خاطر متروک گذاشتن قرآن کریم حکایت می‌کند.

متروک گذاشتن قرآن، نمودهای مختلفی دارد که یکی از بارزترین آنها، ترک عمل به قرآن است. دیگر از نمودهای متروک و مهجور گذاشتن قرآن، آشنا نبودن با معانی ظاهری الفاظ این کتاب مقدس است که متأسفانه اکثر مردم فارسی‌زبان مشمول آن هستند.

هرچند برای رفع این نقیصه، زحمات زیادی کشیده شده؛ از جمله: ترجمه‌های متعدد قرآن، تدوین یا ترجمه بعضی تفسیرها به زبان فارسی، تألیف و ترجمه لغتنامه‌های قرآن به فارسی به صورت کتاب مستقل یا به صورت درج در حاشیه مصحف شریف؛ ولی به نظر می‌رسد با همه این زحمات، هنوز جا برای فعالیت‌های دیگری - در این زمینه - وجود دارد؛ از جمله: تألیف کتاب‌هایی شامل معانی و کاربرد کلمات قرآن در هر آیه، همراه با توضیح نکات ادبی - اعم از صرفی، نحوی یا بلاغی - تا فهم معانی آیه آسان‌تر شود، و بدین ترتیب کسانی که در حد متوسطی با زبان عربی آشنا هستند، با استفاده از این کتاب‌ها - و بدون رجوع به کتاب‌های تخصصی - نیاز خود را برطرف کرده، درک دقیقی از معانی ظاهری الفاظ قرآن کریم به دست آورند.

کتابی که خواننده گرامی پیش رو دارد، کوششی است در همین مسیر و ادامه کاری است که پیش از این در مورد جزء سی‌ام قرآن کریم انجام گرفته بود. این کتاب شامل ۴ بخش است:

الف - متن جزء ۲۹ قرآن کریم به خط آقای عبدالکاسم صادق نجفی؛

ب - ترجمه آیات شریفه که در صفحات مقابل قرار گرفته است؛

ج - ترجمه کلمات و عبارات و برخی توضیحات نحوی و صرفی این عبارات که در حاشیه کتاب درج شده است؛

د - توضیحاتی که به علت کمبود فضای حاشیه، در انتهای مصحف و تحت عنوان «توضیحات تکمیلی» قرار گرفته است.

در ترجمه آیات کریمه سعی شده مفاهیم و معانی به طور دقیق به فارسی برگردان شود و حتی المقدور از متن قرآن کریم فاصله گرفته نشود و کلمات و عبارات عیناً ترجمه گردد؛ ولی در مواردی که جمع بین انتقال دقیق مفهوم و التزام به ترجمه تک تک کلمات و عبارات دشوار بوده، ترجمه، اندکی به صورت ترجمه آزاد صورت گرفته است؛ مثل آیه ۱ و ۱۳ سوره دهر.

لازم به ذکر است که در امر ترجمه، به برخی ترجمه‌های معاصر - از جمله: ترجمه آیت الله مکارم شیرازی و ترجمه آقای طاهری قزوینی - مراجعه و احياناً از بعضی از آنها بهره گرفته شده است.

توضیحات مندرج در حاشیه و بخش توضیحات تکمیلی، برگرفته از برخی کتب معروف و معتبر لغت، تفسیر، فقه، صرف و نحو است؛ مثل: مختار الصحاح، لسان العرب، تاج العروس، معجم الفاظ القرآن الکریم (تألیف عده‌ای از علمای معاصر در قاهره)، مجمع البیان، الکشاف، البحر المحیط، کنز الدقائق، المیزان، العروة الوثقی، مغنی اللیب، النحو الوافی، شرح الشافی، شرح الکافی و ....

شایان ذکر است که به علت صرفه‌جویی در فضای حاشیه و صفحات توضیحات تکمیلی، در اکثر موارد، برای ارجاع به کتاب مورد نظر، به جای نام کامل کتاب، از علامت اختصاری استفاده شده است. این علامت‌ها در جدول صفحه بعد ذکر گردیده‌اند.

## جدول علایم اختصاری منابع

| ردیف | علامت | نام کتاب                              | ردیف | علامت  | نام کتاب                       |
|------|-------|---------------------------------------|------|--------|--------------------------------|
| ۱    | ام    | املاء ما مَن به الرحمن                | ۱۵   | غنی    | مغنی اللیب                     |
| ۲    | بحر   | البحر المحيط                          | ۱۶   | فر     | الفروق اللغویة                 |
| ۳    | تا    | تاج العروس                            | ۱۷   | فی     | النحو الوافی                   |
| ۴    | تب    | التيان                                | ۱۸   | قا     | القاموس المحيط                 |
| ۵    | جد    | الجدول فی اعراب القرآن و صرفه و بیانه | ۱۹   | قمی    | تفسیر القمی                    |
| ۶    | در    | الدر المصون                           | ۲۰   | ک      | الکشاف                         |
| ۷    | دسوقی | شرح الدسوقی                           | ۲۱   | کا     | شرح الکافیہ                    |
| ۸    | را    | المفردات                              | ۲۲   | ل      | لسان العرب                     |
| ۹    | رب    | منتهی الارب                           | ۲۳   | مج     | مجمع الیان                     |
| ۱۰   | س     | اساس البلاغه                          | ۲۴   | مع     | معجم الفاظ القرآن الکریم       |
| ۱۱   | سیط   | المعجم الوسیط                         | ۲۵   | موسوعة | موسوعة النحو و الصرف و الاعراب |
| ۱۲   | ص     | تلخیص البیان                          | ۲۶   | میز    | المیزان                        |
| ۱۳   | صح    | مختار الصحاح                          | ۲۷   | یش     | اعراب القرآن الکریم و بیانه    |
| ۱۴   | عروة  | العروة الوثقی                         |      |        |                                |

در خاتمه لازم می دانم از معاونت محترم مرکز طبع و نشر قرآن کریم جمهوری اسلامی ایران، جناب آقای مهندس کریم دولتی و همکارانشان در واحدهای تابعه که در تنظیم این اثر از هیچ کوشش و تلاشی دریغ نکردند و نیز از سرکار خانم آقای پور و سرکار خانم طاهری زاده و جناب آقای محمد فقیهی رضایی که در ویرایش علمی، بنده را بسیار کمک کردند و نیز جناب آقای محمد مهدی عقابی که ویرایش ادبی این اثر به عهده ایشان بود، صمیمانه تشکر و قدردانی کنم.

امید است این خدمت ناچیز، مرضی و مقبول خداوند متعال قرار گیرد و علاقه مندان به قرآن کریم را سودمند افتد.

بهار ۱۳۸۵

حمیدرضا مستفید